

PRILOG NUMIZMATIČKOJ TERMINOLOGIJI HRVATSKOJ.

Tko bi htio dotjerati hrvatsku terminologiju za numizmatičku znanost — a potrebu tome već živo osjećamo — njemu bi bilo ponajprije pokupiti narodne riječi te struke, zatim proučiti i može biti ovdje ondje popravljati nazivlje, što su ga dosada stvorili naši učenjaci, a najposlije trebalo bi taj njihov pohvalni rãd sustavno i popuniti.

Narodne riječi za novce nalazimo u živom govoru, i u narodnim pjesmama, pripovijetkama itd., za davnu prošlost u pisanim spomenicima. Iz živoga govora i narodne poezije Vuk je u svoj rječnik uzeo većinu, ako i nije sve¹; iz spomenika velikom je pomnjom Gj. Daničić povadio sve u svoj rječnik starina, a gdješto će se još naći u onim spomenicima, koji su se našli i na svijet izdali poslije Daničićeve knjige. Od stručnjačkih glavni su radovi Janka Šafarika (Glasn. srp.-slov.) i Sime Ljubića, a za dubrovačke novce napose ima lijepa radnja Norberta Dechantia (Wiener Num. Ztschr. II.) i Rešetara (Bull. dalm.).

I ja se bavim tim poslom, koliko već dospijevam. Za sada mislim da ću poslužiti numizmatičkoj struci i s ovim neznatnim prilogom, kojim hoću stručnjacima na skupu da prikažem riječi za novce iz Vukova rječnika. No ne bih se ipak mogao zajemčiti, da mi se nije koja ta riječ otela oku, ako sam i dosta pomnjivo pobirao gradju za ovaj posao.

ãspra f. (u C. g.) vide jaspra.

ãspre f. pl. vide jaspre: Braća kà' i braća, ona sir za aspre.

bãdzãklja f. der Hollãnder Dukaten (wegen der geharnischten Beine)², aureus hollandicus.

bãpka f. (u Imosk.) starinski novac, alte Münze, antiquus numus.

cãrevica f. t. j. para, eine Art Para, numuli genus.

cèkîn, cekina m. vide rušpa.

ćesãrovac, sãrôvca m. (u C. g.) vide orlaš.

desètica f. n. p. banka ili karta, ein Zehner (Papiergeldes oder im Kartenspiel), decenarius, valens decem.

dèšnjâk, dešnjâka m. marjaš ili petak, na kojemu Bogorodica drži Hrista na desnoj ruci, ein Siebzehnerstück worauf unsre Liebefrau mit dem Christus Kinde im rechten Arm vorkommt. Solche werden den Kindern um den Hals gebunden, wie die bullae bei den Römern, numus B. V. M.

¹ Tako evãncika ne dolazi medju riećima, a u tekstu se spominje više puta. I põtura dolazi kod rijeći groš, al je nema na mjestu, gdje bi je trebalo bilježiti.

² Bãdzãk* m. (slabo se govori) das Bein, der Schenkel, crus. Vuk.

dīnâr m. 1. Art kleine Münze, numi genus; dinar je koliko najveća predjašnja para, ali je u broju od prije bio manji od pare: dinar nije novac Turski; nego nekakav hrišćanski (dubrovački ili mletački, čiji li je) i za to ga je od pare lako bilo raspoznati. Kad su u ženskoga mala lijepa usta, reče se: *kao da su dinarom prorezana*. U vraćanju kažu, da bi dinarom valjalo zaklati zmiju ili drugo što.

Za dva plava ne bi groša dala,
Za mlinara ne bi ni *dinara* —
Za brata bi crne oči dala,
A za dragog ne bi ni *dinara* —

2. (u Risnu) sadašnja austrijska krajcara, der österr. Kreuzer. 3. (Po jugoz. kr.) pl. dinári, das Gold, pecunia, cf. novci, jaspri: nema dinara.

dirékâč, direkáča m. (u Risnu) vide ledenjača.

diréklija* f. der spanische Thaler, numus hispanus.

dúkat m. (pl. gen. dükâtâ) der Dukaten, numus ducatus, aureus.

dvògrošac, šca m. türkische silberne zwei-Piaster-Münze, nummi genus.

dvògroška f. österreichische kupferne zwei-Groschen-Münze, nummi genus.

dvòpetica f. (u Lici) nekakav novac, numus quidam.

forinta f. vide vorinta.

fràncika (u C. g.) vide cvancika.

gàzeta f. (pl. gen. gâzêtâ) 1. eine kleine kupferne Münze, wovon 3 auf eine Para gehen, numi genus. 2. (u Risnu) po krajcare, österreichisches Halb-Kreuzerstück.

grèšljika f. das Gröschel (der Dreier) numulli genus.

gròš, gròša m. (gen. pl. gróša) der Piaster (von 40 Para), monetæ turcicæ genus. U posljednji Turski i Njemački rat groš i forinta srebrna bili su sve jedno (tako je Turska para bila potura ili krajcara i po); na svršetku XVII. vijeka bio je groš dvije cvancike (dakle para i krajcara sve jedno); po tom Turski novci stanu sve rdjaviji bivati, i malo po malo tako spadnu, da današnji groš ne vriedi više od pet srebrnijih krajcara.

gròšić m. 1. der (deutsche) Groschen, grossus (monetæ germanicæ genus).

2. (u Hrv. u otočk. reg.) pl. gròšići, novci na upletnjaku u djevojaka.

jâspra f. der Asper, numi genus. Tri jaspre idu u jednu paru cf. gâzeta.

jâspre, jâsprî f. pl. Aspern, Gold, numi.

kòsa* f. der Beutel als bestimmte Zahl (500 Piaster), crumena, sacculus continens 500 piastros.

kolàina f. (u primorju) vide kolajna:

Ljepa su mi darovali dara:
Svekar bane *kolaine* zlatne —
Ni na grlo zlatna *kolaina* —

kòlâjna f. das Medaillon, grosse Denkmünze, numus memorialis major.

krâjcara f. (gen. pl. krâjcârâ) ein Kreuzer (österreichische Münze), numi genus:

Nije pargal čet'rt *krajcara* —

krilâš, krilâša m. der Adlerthaler, thalerus cum aquila (loco crucis).

krilâščić m. cesarski dukat, ein österreichischer Dukaten, aureus austriacus, cf. mädžarija, krmencija.

kriva f. (u Lici) nekakav novac (čini mi se od 30 krajcara), Art Münze numi genus.

krivâk, **krivâka** m. ein Siebzehnerstück, numus septemdecim cruciferorum.

križâk, **križâka** m. (u Hrv.) vide krstaš 1.

križar, **križára** m. (u Dalm.) vide krstaš (talijer).

krmêncija (krmèncija) f. vide mädžarija.

kîstâš, **krstâša** m. krstaš talijer, der Kronthaler, thalerus.

krstâšica f. der halbe Kronthaler, auch der vierte Theil desselben, thaleri cruciati dimidia, et vel quarta pars.

kvârat, **rta** m. (u Boci) austrijski srebrni novac od pet krajcara, österreichische silberne fünf Kreuzer Münze, numi genus.

ledênjača f. (u Herceg.) španjolski talijer, koji se po drugim mjestima zove *direkač* i *direklja*, ein spanischer Thaler, thalerus hispanicus.

lisičjê öko n. kaže se kao u šali za dukat, scherzhaft für einen Dukaten.

mädžarija f. der Kaiserdukaten, aureus ungaricus, cf. krilašćić, krmencija.

mädžarlija f. vide mädžarija:

Dvije crkve harač predadoše

Uzeže mu dvije *mädžarlije* —

màngura* f. eine Art Münze, numi genus, nema ni *mangure*.

mârjâš m. 1. (u Srbiji kažu *kaurski*) der Siebzehner, numus 17 cruciferorum (Mariae imagine insignis). 2. eine Münze und Rechnungsgeld von 10 Paras, numi turcici genus, n. p. tri groša i marjâš. U groš idu četiri ovaka marjaša.

mêdulja f. (u Sinju) die Medaille, numus in honorem cujus cusus, cf. kolajna.

mjedênjača f. (u Hrv.) eine kupferne Münze, numus cupreus.

mlêčanin m. ein venetianer Dukaten, aureus venetus:

Sve u sitno žuta *Mlečanina* —

nòvac, **nòvca** m. 1. eine Münze moneta; kakav je to *novac*? 2. der fünfte Theil eines Groschen, grossi pars quinta.³ 3. pl. nòvci, das Geld, pecuniae:

Pije vino ko ima *novaca*.

A ko nema sjedi kod lonaca —

nóvčíc m. dim. v. novac.

nòvčine, **nòvčînâ** f. pl. augm. v. novci: taj ima dosta *novčina*.

òrlâš, **orlâša** m. n. pr. talijer, der (Adler)-Thaler, thalerus duorum florenorum.

pàra* f. (pl. pàre, pàrà) die Münze Para, numi genus. cf. groš.

pènêzi f. pl. (u Ratu niže Dubr.) das Geld, pecunia, cf. novci, dinari.

pêtâk, **petâka** m. ein Stück von fünf Paras (der österr. Siebner), numus quinarius.

pètica f. der Fünfer (Banknote von fünf Gulden), quinque florenorum tessera.

³ Specijalno značenje ove riječi vidi se i u posloviči: „Carevac je carevac, ako ne će imati ni *novac*; a magarac je magarac, ako će imati i zlatan pokrovac.“ V. Vuk pod *carevac*.

pléta f. kaže se za cvanciku: velika pleta, t. j. čitava cvancika, a mala pleta po cvancike.

polùgrošnica f. Münze von einem halben Piaster (groš), monetae genus.

pràncika f. (u Herc.) vide francika.

pùlja f. (u Srbiji i u Bosni) novac ili broj novaca od šeset para, cf. vižlin.

rùšpa f. (gen. pl. rùšpâ) ein venetianischer Dukaten, (zecchino) ducatus

Venetus.

rùšpija f. (gen. pl. rùšpîjâ) vide rušpa.

sèdmâk, sedmâka m. der Siebner (Münze) moneta septenaria.

severîn, severína m. dukat, der Souveraindor, aureus.

sòldîn, soldína m. (u Risnu) četvrt krajcare, das Viertel eines österr.

Kreuzers), quadrans cruciferi.

stòparac, stòpârca m. Turski novac od sto para, Art Münze, numi genus.

šèstâk, šestâka m. der Sechser, senarius (z. B. Pferd, Münze).

škúda f. ein Scudo, numus scutatus.

tàlijer, talijèra m. (juž.) der Thaler, thalerus.

tâlîr, talíra m. vide talijer.

túra* f. auf der Münze die Kopfseite, pars adversa numi.

vàncika f. (u C. g.) vide cvancika.

vižlîn, vižlína m. Turski novac od 60 para, eine türkische Münze von 60 Para, numi turcici genus.

vorínta f. der Gulden, florenus, cf. forinta.

zòlota f. eine Münze, oder auch nur Rechnungsmünze von 30 Paren, numus quidam; išćerao groš *zolutu* (kad se izgubi na kakoj trgovini);

Nema ćara ni šićara,

Dok ne dodje Karo iz Mostara:

Groše daje, a *zolote* prima.

žúćâk, žučâka m. 1. Dantes, lamina lusoria. 2. Dukaten, aureus.

žùtica f. der Dukaten, numus aureus.

Ferdo Ž. Miler.